

γρανίτσα ἡ, (I) Πελοπν. (Βερεστ. Γαργαλ. Τριφυλ. Πυλ. Φιγάλ.)

Ἐκ τοῦ γράνα (I) καὶ τῆς ὑποκορ. καταλ. -ίτσα.

Γρανί 1, τὸ ὅπ. βλ., ἔνθα καὶ συνών. ἔνθ' ἄν.: "Ἀνοιξε καὶ κανιὰ γρανίτσα 'ς τὸ χτήμα σου νὰ φύγουνε τὰ νερά! Γαργαλ. 'Σ τῇ 'λοῦ' δώθε γρανίτσα ἔναι βόλικά μάραθα ('λοῦ' δώθε = τὴν πιὸ κοντινὴ πρὸς ἐμᾶς) αὐτόθι.

γρανίτσα ἡ, (II) Ἀττικ. Εὐβ. ('Αγία Ἀνν. κ.ά.) Ἡπ. (Δρόβιαν. Κουκούλ. κ.ά.) Θεσσ. ('Αγ.) Κρήτ. Πελοπν. (Κοντογόν. Παιδεμέν.) Στερελλ. (Αἰτωλ. Λεπεν. Παρνασσ. Σπάρτ.) — Δ. Δημάδ., Δασικ. βλάστ. 'Ελλάδ., 23 Χελδρ.-Μηλιαρ., Δημ. ὄνομ. φυτ., 86 Π. Γεννάδ., Λεξικ. Φυτολογ., 237—Λεξ. Βλαστ., 455, γρανίτζα Θεσσ. ('Αγ.) ἀγρανίτσα Ἡπ. Θεσσ. γρανίτσα Πελοπ. ('Αρκαδ. Τριφυλ.)

Ἐκ τοῦ Σλαβ. granica = δρυς.

1) Διάφορα δασικὰ δένδρα τῆς οἰκογενείας τῶν Κυπελλοφόρων (Cupuliferae), ὡς α) Δρύς ἡ μαλλωτὴ (Quercus lanuginosa) Ἀττικ. Εὐβ. ('Αγία Ἀνν. κ.ά.) Ἡπ. (Δρόβιαν. Κουκούλ.) Κρήτ. Πελοπν. ('Αρκαδ. Κοντογόν. Παιδεμέν. κ.ά.) Στερελλ. (Αἰτωλ. Λεπεν. Παρνασσ. Σπάρτ.) κ.ά.—Χελδρ.-Μηλιαρ., ἔνθ' ἄν.—Π. Γεννάδ., ἔνθ' ἄν.—Λεξ. Βλαστ., ἔνθ' ἄν.: Τώρα ποὺ δὲ βρίσκουνε νὰ χάρουνε τίποτα τὰ παλιοπρόβατα κόφ' τους 'πὸ 'κεῖ δὴ γρανίτσα Κοντογόν. 'Ο πελεκᾶνος φκεῖχνη τὴ φωλιά του μέσα 'ς τὶς κουφάλες 'πὸ τὰ μεράδια καὶ 'ς τὶς γρανίτσες (πελεκᾶνος=τὸ πτηνὸν δρυοκολάπτης, μεράδια=ἡμεραι δρύες) Παιδεμέν. Θὰ κόψον κάμπουσα ζαλίγια γρανίτσα νὰ τ'ν ἔχον τοῦ χ'μῶνα γιὰ τὰ κατσίκια μ' (ζαλίγια=μεγάλα δεμάτια) Κουκούλ. β) Δρύς ἡ βραχύφυλλος (Quercus brachyphylla) Ἀττικ. Κρήτ. Στερελλ. (Παρνασσ.) —Χελδρ.-Μηλιαρ., ἔνθ' ἄν. γ) Δρύς ἡ φηγὸς (Quercus pinnatifida ἢ esculus) Θεσσ. ('Αγ.) — Δ. Δημάδ., ἔνθ' ἄν. Χελδρ.-Μηλιαρ., ἔνθ' ἄν. Π. Γεννάδ., ἔνθ' ἄν. Συνών. ἀγριοβαλανιδιά 1, δέντρο, δρυς, ἡ μεράδι, ρουπάκι, τσάρι, τσερνόκι. 2) Βάλανος ἀγρίας δρυὸς Πελοπν. ('Αρκαδ.)

Ἡ λ. καὶ ὡς τοπων. ὑπὸ τοὺς τύπ. Γρανίτσα Ἡπ. ('Αρτοπ. Ζαγόρ.) Πελοπν. ('Αρκαδ. Βερεστ. Γορτυν. Δάρα Ἀρκαδ. Δημητσάν. Καλάβρυτ. Λάστ. Τριφυλ. Τσιτάλ.) Στερελλ. (Αἰτωλ. Ἀχαρναν. Καρπεν. Ναύπακτ.) καὶ ὑπὸ τὸν τύπ. Γκρανίτσα Στερελλ. (Βοιωτ.) καὶ ὡς ἐπών. ὑπὸ τὸν τύπ. Γρανίτσας Ἀθῆν. Εὐβ. (Χαλκ.) Θεσσ. (Καλὰ Νερ.) Μακεδ. (Θεσσαλον.) Πελοπν. (Κόρινθ.) Στερελλ. ('Αγρίν. Ἀφίδν. Καρπεν.)

γρανιτσιὰ ἡ, ἐνιαχ. γρανιτιά Δ. Δημάδ., Δασικ. βλάστ. 'Ελλάδ., 22 Χελδρ.-Μηλιαρ., 85 — Λεξ. Πρω. Δημητρ.

Ἐκ τοῦ οὖς. γρανίτσα (II) καὶ ἀναλογικῶς πρὸς ἄλλα φυτά, ὅπως κεραιά, ἱτιά.

Τὸ δασικὸν δένδρον Δρύς ἡ κηρὶς (Quercus sessiliflora) τῆς οἰκογενείας τῶν Κυπελλοφόρων (Cupuliferae) ἔνθ' ἄν.

γράνο τό, Ἀθῆν. Ζάκ. Νάξ. Παξ. γράνο Καλαβρ. (Χωρίο Βουν.)

Ἐκ τοῦ Ἰταλ. gran = κόκκος. Πβ. καὶ Δουκ., App., 51: «γράνον, ὁ καρπὸς τοῦ στροβίλου καὶ γράνα τὰ κουκουνάρια».

1) Κόκκος, ὡς ὅρος φαρμακευτικὸς Ἀθῆν. Ζάκ. Νάξ. Παξ.: Σήμερα θὰ πάρηξ ἔξι γράνα κινίνο Παξ. β) Ὁ βαθμὸς θερμοκρασίας ἀσθενοῦς ἐκ συγχύσεως πρὸς τὰ γράδο (τὸ ὅπ. βλ.) Νάξ. Παξ.: Ἐχει τριάντα ὀχτὼ γράνα θερμ. Παξ. 2)

Νομισματικὴ μονὰς ἰσοδύναμος κατ' ἀξίαν πρὸς μίαν πεντάραν Καλαβρ. (Χωρίο Βουν.): Τσαὶ τοῦ ἔδισε δύο γράνα.

γρανούλα ἡ, Πελοπν. (Γαργαλ. Δίβρ.) Στερελλ. (Αἰτωλ.)

Ἐκ τοῦ οὖς. γράνα (I) καὶ τῆς ὑποκορ. καταλ. -ούλα.

Ἡ μικρὰ ἀλλὰξ, τάφος ἔνθ' ἄν.: 'Σὰ πέρα 'ς τὴ γρανούλα ἐδιάκα καὶ μάζωξα μάραθα Πελοπν. (Γαργαλ.) Κάνε νὰ γρανούλα νὰ φύγουν τὰ νερά 'πὸ τὸ χωράφι Πελοπν. (Δίβρ.)

γραντάγια ἡ, Ζάκ.

Ἐκ τοῦ Ἰταλ. gran-caldia = μέγας λέβης.

Μέγας λέβης ἀλευρομηχανῶν.

γραντάκι τό, ἀμάρτ. γραντάτσι Μεγίστ.

Ὑποκορ. τοῦ οὖς. γραντί.

Λεπτὸν σκοινίον τὸ ὁποῖον προσράπτουν εἰς τὴν περιφέρειαν τῶν πανίων τῶν ἱστιοφόρων, διὰ νὰ καθίστανται τὰ πανία στερεὰ καὶ νὰ μὴ σχίζονται κατὰ τὴν βιαίαν πνοὴν τῶν ἀνέμων.

γραντζιὰ ἡ, ἀμάρτ. γραντζέα Πόντ. (Χαλδ.)

Ἐκ τοῦ οὖς. γράντζιν καὶ τῆς παραγωγ. καταλ. -ιὰ.

Ἡ ὁσμὴ ρυπαρᾶς ρακώδους περιβολῆς: Τ' ἀπάν' ἀτουν γραντζέαν 'κι μυρίζ'.

γραντζικά τά, Πόντ. (Κερασ. Χαλδ.)

Ἐκ τοῦ οὖς. γράντζιν καὶ τῆς παραγωγ. καταλ. -ικός.

Διάφορα εἶδη ὑφασμάτων ἐκ τῶν ὁποίων κατασκευάζονται ἐσθῆτες: Τὰ γραντζικά τῆς κόρης-ι-μ' ἐτοίμαξα (ἡτοίμασα τὰ ὑφάσματα τὰ προωρισμένα διὰ τὰς ἐσθῆτας τῆς προικὸς τῆς κόρης μου). Κερασ. Συνών. πανικά.

γράντζιν τό, Πόντ. (Κερασ.) γράντζ' Πόντ. (Τραπ. Χαλδ.) γρέντζ' Πόντ. ('Οφ.) ἀγράντζιν Πόντ. ('Αμισ.)

Ἐκ τοῦ ἔγρανα ἀορίστου τοῦ ρ. γράινω.

1) Ράκος, κουρέλι Πόντ. ('Οφ. Τραπ. Χαλδ.): Ἐσέρεψεν γράντζα καὶ ἐπούλεσεν (συνέλεξε ράκη καὶ τὰ ἐπώλησε) Τραπ. Τὰ λώματα 'σ' γράντζα ἐγένταν (λώματα=ἐνδύματα) Χαλδ. β) Τεμάχιον ὑφάσματος Πόντ. ('Οφ.): Δό με ἔνα γρέντζ' νὰ μπαλίζω τὸ καμίσ' μ' (δῶσε μου ἕνα τεμάχιον ὑφάσματος νὰ μπαλώσω τὸ πουκάμισόν μου) 2) Ἐπὶ ὀπωρικῷ, τὸ ἄωρον, τὸ σκληρὸν Πόντ. ('Αμισ.)

γραντζόπουλο τό, ἀμάρτ. γραντζόπον Πόντ. (Τραπ.)

Ὑποκορ. τοῦ οὖς. γράντζιν.

Μικρὸν τεμάχιον ράκους, κουρελάκι. β) Μικρὸν τεμάχιον, μικρὰ λωρὶς ὑφάσματος.

γραντζοσάκκιν τό, ἀμάρτ. γραντζοσάκκ' Πόντ. (Χαλδ.)

Ἐκ τῶν οὖς. γράντζιν καὶ σακκί.

Σάκκος ἀπὸ ρακῶδες ὑφασμα: Ἄσμη.

Ἄν σουμώντζ' τ' ἀποδκευάρᾳ μ',

ἂν τρυπαίντζ' τὰ γραντζοσάκκᾳ,

νὰ ζαρώντανε τὰ τζάφᾳ σ',

νὰ τζακούντανε τὰ δόντᾳ σ'

(σουμώντζ' = πλησιάσης, ἀποδκευάρᾳ = οἰκιακὰ σκεύη, τζάφᾳ = δάκτυλα, τζακούντανε = τσακιστοῦν' ἐξ ἐπὶ εἰς ποντικόν).

